

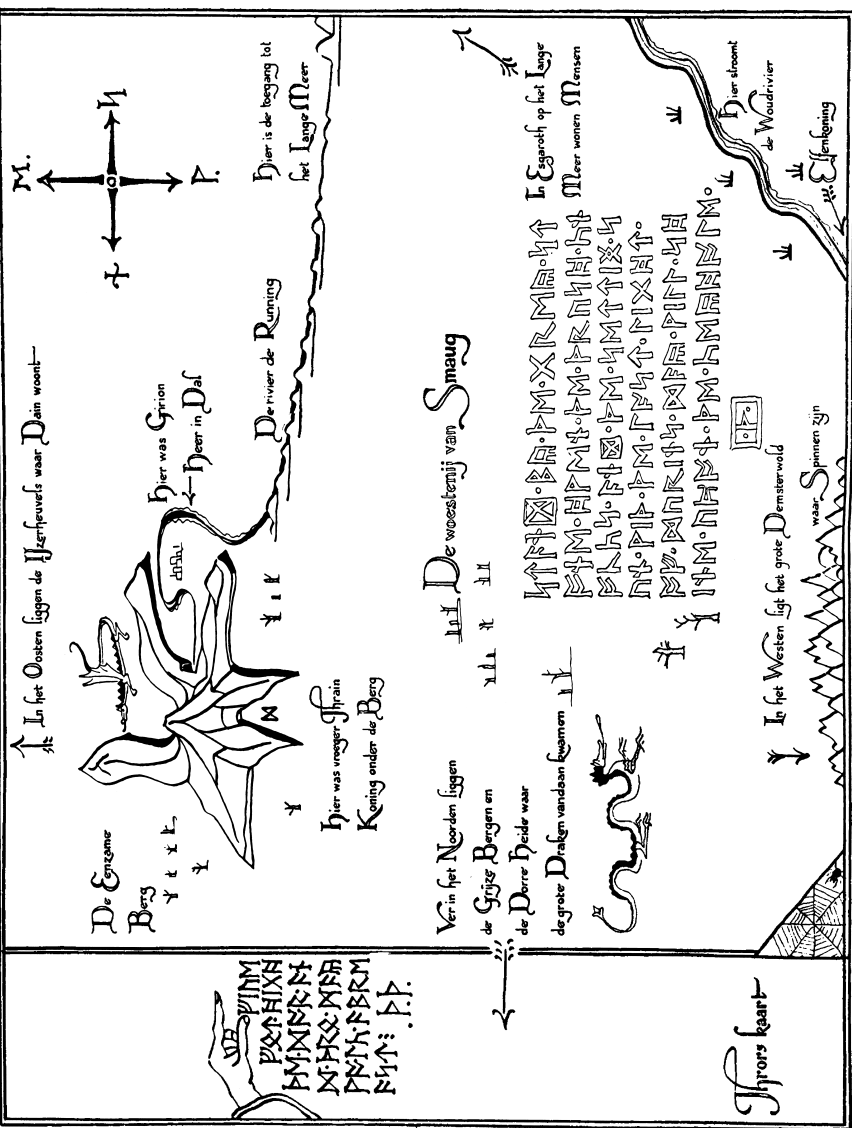
J.R.R. Tolkien

De Hobbit

Inhoud

I	Een onverwacht gezelschap	11
II	Gebraden lamsvlees	33
III	Een korte rustpoos	47
IV	Over heuvel en onder heuvel	55
V	Raadsels in het donker	65
VI	Van de regen in de drup	83
VII	Vreemd onderdak	99
VIII	Vliegen en spinnen	121
IX	Vaten verkiezen de vrijheid	145
X	Een warm onthaal	159
XI	Op de drempel	169
XII	In het hol van de draak	177
XIII	Niet thuis	195
XIV	Vuur en water	205
XV	De wolken pakken zich samen	213
XVI	Een dief in de nacht	223
XVII	De wolken breken	229
XVIII	De terugreis	239
XIX	De laatste etappe	247

ÞM·HM·BBIT
 MR
 ÞMRM·FtW·BΓKH·FXFI+

Dit is een verhaal uit een ver verleden. De talen en lettertekens waren heel anders dan die van nu. Het Nederlands wordt gebruikt om die talen uit te drukken. Een opmerking: ork is geen Nederlands woord. Het komt op enkele plaatsen voor, maar het is meestal vertaald met aardman. Ork is de hobbitvorm van de naam die in die tijd aan deze schepselen werd gegeven, en heeft niets te maken met het woord 'ork(a)' voor zeedieren van de dolfijnensoort.

Runen waren oude letters die oorspronkelijk werden gebruikt om op hout, steen of metaal te krassen of te snijden, en waren derhalve dun en hoekig. Ten tijde van dit verhaal gebruikten de dwergen ze regelmatig, vooral voor persoonlijke of geheime annalen. Hun runen worden in dit boek voorgesteld door Nederlandse runen die nog maar weinig mensen tegenwoordig kennen. Als de runen op Thrór's landkaart worden vergeleken met de omzettingen in moderne letters (op blz. 20 en 51) kan men achter het alfabet, aangepast aan het moderne Nederlands, komen en kan de bovenstaande titel ook in runen worden gelezen. Op de landkaart treft men alle normale runen aan behalve Ψ voor X. I en U worden gebruikt voor J en V. Er bestond geen rune voor Q (gebruik CW) en evenmin voor Z (de dwergenrune ʌ kan zo nodig worden gebruikt). Men zal echter merken dat er soms één rune in de plaats staat van twee moderne letters; *th*, *ng*, *ee*; andere runen van dezelfde soort (Ψ *ea* en Ɔ *st*) werden soms ook gebruikt.

De geheime deur werd aangeduid met D Ɔ. Van opzij wees een hand hiernaar, en eronder was geschreven:

Ɔ(ŋM·Ɔʌt·NIXN·ÞM·WFR·FtW·PRR·WFB·PFKH·FBRRMF4t: P.P.

De laatste twee runen zijn de initialen van Thrór en Thraín.

De maanrunen die Elrond las, waren:

YTFþD·Bñ·FM·XRMA·YTFþM·HFMþ·FM·FRNYH·HþFAAY·FT
D·FM·YMTTIX·YNT·PIþ·FM·FEYT·FXHT·Fþ·WRKIþY·WFñ·
PIFG·YHIþM·DCEþ·FM·AMREHEFM.

Op de landkaart staan de streken van het kompas aangegeven in runen met het Oosten bovenaan, zoals gebruikelijk is op landkaarten van dwergen, en luiden dus, met de klok mee: O(ost), Z(uid), W(est), N(oord).

I. Een onverwacht gezelschap

In een hol onder de grond woonde een hobbit. Geen naar, smerig, nat hol, vol endjes wormen en een bedompte geur, maar ook geen droog, kaal, zanderig hol met niets erin om op te zitten of te eten: het was een hobbithol en dat betekent gemak.

Het had een volmaakt ronde deur als een patrijspoort, groen geschilderd, met een glimmende geelkoperen knop precies in het midden. De deur kwam uit op een buisvormige hal, als een tunnel: een bijzonder gerieflijke tunnel, met gelambriseerde muren en betegelde, met tapijten bedekte vloeren, voorzien van geboende stoelen, en een heleboel knoppen om hoeden en jassen aan op te hangen – de hobbit was dol op visite. De tunnel liep kronkelend verder en verder en ging een heel eind, maar niet helemaal recht, de flank van de heuvel in – De Heuvel, zoals iedereen mijlen in de omtrek hem noemde – en er kwamen veel kleine deuren op uit, eerst aan de ene kant en dan aan de andere. Trappen lopen was er voor de hobbit niet bij: slaapkamers, badkamers, kelders, provisiekamers (een heleboel), klerenkasten (hij had hele kamers alleen voor kleren), keukens, eetkamers, alle lagen op dezelfde verdieping en zoals gezegd, aan dezelfde gang. De beste kamers waren allemaal aan de linkerkant (als je binnenkwam), want dit waren de enige die ramen hadden: diepliggende ronde ramen die uitkeken op zijn tuin en de weiden daarachter, die schuin naar de rivier afliepen.

Deze hobbit was een zeer welgestelde hobbit, en zijn naam was Balings. De Balingsen hadden sinds hobbitheugenis in de buurt van De Heuvel gewoond en men beschouwde hen als zeer respectabel, niet alleen omdat de meesten van hen rijk waren, maar ook omdat ze nooit een avontuur beleefden of iets onverwachts deden; je wist bij voorbaat wat een Balings op welke vraag ook zou antwoorden, zonder dat je de moeite hoefde te nemen het hem te vragen. Dit is het verhaal van een Balings die wél een avontuur beleefde en tegen wil en dank volkomen onverwachte dingen deed en zei. Hij mag dan misschien het respect van zijn burens verloren hebben, maar – welnu, je zult zien of hij er uiteindelijk beter van werd.

De moeder van de hobbit in kwestie – wat een hobbit is? Ik neem

aan dat het tegenwoordig nodig is de hobbits te beschrijven, nu ze zeldzaam zijn geworden en bang van de Grote Lieden, zoals zij ons noemen. Het zijn (of waren) kleine lieden, ongeveer half zo groot als wij en kleiner dan de baardige dwergen. Hobbits hebben geen baarden. Er is weinig of niets magisch aan ze, behalve het gewone alledaagse dat hen helpt stilletjes en snel te verdwijnen, wanneer grote domme lieden, zoals jij en ik, langs komen klossen en een lawaai maken als olifanten dat zij op een kilometer afstand kunnen horen. Ze hebben de neiging tot dikbuikigheid; ze kleden zich in felle kleuren (voornamelijk groen en geel); dragen geen schoenen, omdat hun voeten van nature leerachtige zolen hebben en dik, warm bruin haar als dat op hun hoofden (dat krult); ze hebben lange, behendige bruine vingers, goedaardige gezichten en een diepe jeuïge lach (vooral na de warme maaltijd die zij zo mogelijk dagelijks twee keer tot zich nemen). Nu weet je voorlopig genoeg. Zoals ik al zei, de moeder van deze hobbit – van Bilbo Balings namelijk – was de beroemde Belladonna Toek, een van de drie opmerkelijke dochters van de Oude Toek, het hoofd van de hobbits die aan de overkant van Het Water woonden – de kleine rivier die langs de voet van De Heuvel stroomde. Er werd vaak (door andere families) beweerd dat een van de voorvaderen van de Toeken, langgeleden, een fee tot vrouw had genomen. Dat was natuurlijk belachelijk, maar het leed geen twijfel dat ze nog steeds iets hadden dat niet helemaal hobbitachtig was, en nu en dan trokken leden van de Toekstam eropuit om avonturen te beleven. Ze verdwenen dan stilletjes en de familie stopte het in de doofpot, maar het bleef een feit dat de Toeken niet zo achtenswaardig waren als de Balingsen, hoewel ze ongetwijfeld rijker waren.

Niet dat Belladonna Toek ooit avonturen beleefde, nadat ze mevrouw Bungo Balings was geworden. Bungo, dat was Bilbo's vader, bouwde het meest luxueuze hobbit-hol voor haar (en gedeeltelijk met haar geld) dat er onder De Heuvel of over De Heuvel of aan de andere kant van Het Water te vinden was, en daar bleven zij tot aan het einde van hun dagen. Maar het is mogelijk dat Bilbo, haar enige zoon, hoewel hij er net zo uitzag en zich net zo gedroeg als een tweede editie van zijn omvangrijke en welgedane vader, iets vreemds van de kant van de Toeken had meegekregen, iets dat alleen maar op een gelegenheid wachtte om zich te openbaren. Die gelegenheid deed zich pas voor, toen Bilbo Balings volwassen was, op vijftigjarige leeftijd of daaromtrent, en in het prachtige hobbit-hol woonde dat zijn vader had gebouwd en dat ik zojuist heb beschreven, tot hij er zich naar het scheen onwrikbaar had gevestigd.

Door een vreemd toeval kwam op een ochtend langgeleden – toen de wereld nog rustig was en er minder lawaai en meer groen was en de hobbits nog talrijk en welvarend waren, en Bilbo Balings na het ontbijt bij zijn deur een enorm lange, houten pijp stond te roken die bijna tot aan zijn wollige, netjes geborstelde tenen reikte – Gandalf voorbij. Gandalf! Als je maar een kwart zou hebben gehoord van wat ik over hem heb horen vertellen, en ik heb maar heel weinig van alles wat er te horen valt gehoord, zou je op allerlei vreemde verhalen zijn voorbereid. Waar hij ook ging, ontsproten de verhalen en avonturen op de vreemdste manier. Hij was in tijden en tijden niet die kant onder De Heuvel uit geweest, eigenlijk niet sinds zijn vriend de Oude Toek was gestorven, en de hobbits waren bijna vergeten hoe hij eruitzag. Hij was voor zijn eigen zaken weg geweest over De Heuvel en over Het Water sinds ze allemaal kleine hobbitjongens en hobbitmeisjes waren.

Het enige dat de nietsvermoedende Bilbo die morgen zag, was een kleine oude man met een staf. Hij droeg een hoge blauwe punt-hoed, een lange grijze mantel, een zilveren sjaal waar zijn lange witte baard tot onder zijn middel overheen hing, en enorme zwarte laarzen.

‘Goedemorgen!’ zei Bilbo en hij meende het. De zon scheen en het gras was heel groen. Maar Gandalf keek hem aan vanonder lange borstelige wenkbrauwen, die nog verder uitstaken dan de rand van zijn beschaduwende hoed.

‘Wat bedoel je?’ vroeg hij. ‘Wens je me goedemorgen of bedoel je dat het een goede morgen is, of ik dat wil of niet; of dat jij je goed voelt vanmorgen; of dat het een morgen is waarop je goed behoort te zijn?’

‘Dat allemaal tegelijkertijd,’ zei Bilbo. ‘En bovendien een bijzonder mooie morgen om buitenshuis een pijpje te roken. Als u een pijp bij u hebt, ga dan zitten en stop eens van mij! We hebben geen haast, we hebben de hele dag voor ons!’ Toen ging Bilbo op een stoel voor zijn deur zitten, sloeg zijn benen over elkaar en blies een prachtige rookkring die zonder te breken in de lucht opsteeg en over De Heuvel wegdreef.

‘Heel aardig!’ zei Gandalf. ‘Maar ik heb vanochtend geen tijd om rookkringen te blazen. Ik zoek iemand die wil deelnemen aan een avontuur dat ik aan het organiseren ben, maar het is bijzonder moeilijk om iemand te vinden.’

‘Dat zou ik denken – in deze streken! Wij zijn gewone, rustige lieden en voelen niets voor avonturen. Nare, verontrustende, ongemakkelijke dingen! Maken dat je te laat komt voor het eten! Ik be-

grijp niet wat men erin ziet,' zei onze meneer Balings, en hij stak een duim achter zijn bretels en blies een nog grotere rookkring. Toen haalde hij zijn ochtendpost tevoorschijn en begon te lezen en deed alsof hij verder geen notitie nam van de oude man. Hij was tot de slotsom gekomen dat deze niet van zijn slag was en wilde dat hij weg zou gaan. Maar de oude man maakte niet de minste aanstalten. Hij stond op zijn staf geleund de hobbit aan te kijken zonder iets te zeggen, totdat Bilbo zich slecht op zijn gemak en zelfs een beetje boos begon te voelen.

'Goedemorgen!' zei hij ten slotte. 'We willen hier niets met avonturen te maken hebben, dank u! U zou het eens aan de andere kant van De Heuvel of aan de overkant van Het Water kunnen proberen.' Daarmee wilde hij zeggen dat het gesprek ten einde was.

'Wat gebruikt u *Goedemorgen* voor een hoop dingen?' zei Gandalf. 'Nu bedoelt u dat u me kwijt wilt, en dat hij pas goed zal zijn als ik wegga?'

'Helemaal niet, helemaal niet, waarde heer! Laat me eens kijken, ik geloof niet dat ik weet wie u bent.'

'Ja, ja mijn waarde heer! – maar ik weet wel wie u bent, meneer Bilbo Balings. En u kent mijn naam, hoewel u niet meer weet dat die bij mij hoort. Ik ben Gandalf, en Gandalf wil zeggen ik! Te denken dat ik nog eens begoedemorgend zou worden door de zoon van Belladonna Toek, alsof ik met knopen langs de deur ga!'

'Gandalf! Gandalf! Lieve help! Toch niet de zwervende tovenaars die de Oude Toek een paar diamanten toverknopen gaf die zichzelf vastmaakten en pas losgingen als je zei dat ze dat moesten doen? Toch niet de man die zulke wonderbaarlijke verhalen op feestjes placht te vertellen over draken en aardmannetjes en reuzen en de redding van prinsessen en het onverwachte geluk van de zonen van weduwen? Niet de man die zulke buitengewoon voortreffelijke stukken vuurwerk placht te maken? Ik herinner me die nog! De Oude Toek had ze altijd op Midzomeravond. Schitterend! Ze schoten de lucht in als grote lelies en leeuwenbekken en goudenregen van vuur en bleven dan de hele avond in de schemering hangen! Je zult al merken dat meneer Balings niet zo prozaïsch was als hij zelf dacht, en ook dat hij bijzonder veel van bloemen hield. 'Lieve hemel!' vervolgde hij. 'Toch niet de Gandalf door wie het kwam dat zoveel rustige jongens en meisjes er zomaar opuit trokken om wilde avonturen te beleven? Van het klimmen in bomen tot het bezoeken van elfen – of het varen met schepen – het varen naar andere kusten! Allemachies, het leven was toen heel inter – ik bedoel: u stuurde de dingen vroeger behoorlijk in de war in deze contreien. Neem

me niet kwalijk, maar ik had er geen idee van dat u nog steeds actief bent.’

‘Wat zou ik anders zijn?’ vroeg de grijsaard. ‘Maar in ieder geval doet het mij deugd dat u zich nog iets van mij herinnert. In ieder geval schijnt u aangename herinneringen aan mijn vuurwerk te hebben, en dat is nogal hoopvol. Goed, ter wille van uw oude grootvader Toek en ter wille van de arme Belladonna zal ik u datgene geven waarom u hebt gevraagd.’

‘Neem me niet kwalijk. Ik heb nergens om gevraagd!’

‘Ja, dat hebt u wel! Twee keer nu. Mijn vergiffenis. Ik schenk u die. Feitelijk wil ik zelfs zo ver gaan om u op dit avontuur te sturen. Heel amusant voor mij, heel goed voor u – en ook profijtelijk, hoogstwaarschijnlijk, als u er ooit overheen komt.’

‘Het spijt me! Ik heb geen zin in avonturen, dank u. Vandaag niet. Goeiemorgen! Maar kom alstublieft eens op de thee – wanneer u maar wilt! Waarom niet morgen? Kom morgen! Vaarwel!’ Hierop draaide de hobbit zich om en snelde zijn ronde groene deur binnen en deed die zo vlug als hij durfde dicht om niet onbeleefd te schijnen. Toveraars zijn per slot van rekening tovenaars.

‘Waarom heb ik hem in ’s hemelsnaam op de thee gevraagd?’ vroeg hij zich af toen hij de provisiekamer binnenging. Hij had nog maar kortgeleden ontbeten, maar hij vond dat een paar gebakjes en een dronk van het een of ander hem goed zouden doen na de schrik die hij had gehad.

Gandalf stond ondertussen nog steeds voor de deur en lachte lang, maar in zijn baard. Na een poosje stapte hij op en grifte met de scherpe punt van zijn staf een vreemd teken op de mooie, groene voordeur van de hobbit. Toen schreed hij weg, vrijwel op hetzelfde ogenblik dat Bilbo zijn tweede gebakje had verorberd en begon te vinden dat hij uitstekend aan avonturen was ontsnapt.

De volgende dag was hij Gandalf al bijna vergeten. Hij herinnerde zich de dingen niet erg goed, als hij ze niet op zijn Schrijftablet voor Afspraken noteerde: zoals *Gandalf Thee Woensdag*. Gisteren was hij te erg in de war geweest om zoiets te doen.

Vlak voor theetijd werd er enorm hard aan de voordeur gebeld, en toen schoot het hem ineens te binnen! Hij spurtte en zette het water op, pakte nog een kop en schotel en nog een paar taartjes en rende naar de deur.

Hij was net van plan om ‘het spijt me dat ik u heb laten wachten’ te zeggen, toen hij zag dat het Gandalf helemaal niet was. Het was een dwerg met een blauwe baard die in een gouden gordel was gestopt, en heel heldere ogen onder zijn donkergroene kap. Zodra de deur

openging, stapte hij naar binnen, alsof hij werd verwacht. Hij hing zijn mantel met capuchon aan de dichtstbijzijnde knop en zei: 'Dwalin, uw dienaar,' terwijl hij een lichte buiging maakte. 'Bilbo Balings, tot uw dienst,' zei de hobbit, te verbaasd om op dit ogenblik vragen te stellen. Toen de stilte die erop volgde pijnlijk was geworden, voegde hij eraan toe: 'Ik stond net op het punt om thee te gaan drinken; wilt u mij alstublieft gezelschap houden?' Wat stijfjes misschien, maar hij bedoelde het vriendelijk. En wat zou jij doen als er een ongenode dwerg kwam en zijn spullen in de hal ophing zonder een woord van uitleg?

Ze hadden nog niet lang aan tafel gezeten, ja eigenlijk waren ze nauwelijks aan hun derde gebakje bezig, toen er opnieuw en nog harder werd gebeld.

'Excuseer me,' zei de hobbit en hij ging naar de deur.

'Dus daar ben je dan eindelijk!' had hij deze keer tegen Gandalf willen zeggen. Maar het was Gandalf niet. In plaats daarvan stond er een heel oud uitziende dwerg op de stoep met een witte baard en een scharlaken kap, en ook hij wipte naar binnen zodra de deur open was, net alsof hij was uitgenodigd.

'Ik zie dat er al iemand is,' zei hij, toen hij Dwalins groene kap zag hangen. Hij hing zijn rode ernaast en zei: 'Balin, uw dienaar!' met de hand op de borst.

'Dank u!' zei Bilbo met stokkende adem. Het was niet correct om te zeggen, maar het *ik zie dat er al iemand is* had hem erg in de war gemaakt. Hij hield van bezoekers, maar hij vond het prettig om ze te kennen voor ze arriveerden, en hij nodigde ze liever zelf uit. De afschuwelijke gedachte kwam bij hem op dat er wel eens niet genoeg gebakjes zouden kunnen zijn, en dan zou hij – als gastheer: hij kende zijn plicht en nam die in acht, hoe pijnlijk het ook was – misschien zonder moeten doen.

'Kom binnen en drink een kop thee!' bracht hij er met moeite uit, na een diepe zucht.

'Ik voel meer voor een biertje als het u hetzelfde is, waarde heer,' zei Balin met de witte baard. 'Maar ik wil graag wat gebak – kruidkoek als u dat hebt.'

'Volop!' hoorde Bilbo zichzelf tot zijn verbazing zeggen; en hij merkte ook dat hij naar de kelder snelde om een bierkroes te vullen en toen naar de provisiekamer om twee prachtige ronde kruidkoeken te halen, die hij die middag had gebakken als toetjes na het avondmaal.

Toen hij terugkwam, zaten Balin en Dwalin als oude vrienden aan tafel te praten (feitelijk waren zij broers). Bilbo zette het bier en de

koeken met een smak voor hen neer toen er weer hard werd gebeld, en toen nog eens.

Deze keer is het vast en zeker Gandalf, dacht hij toen hij amechtig door de gang holde. Maar dat was niet zo. Het waren nog twee dwergen, beiden met blauwe kappen, zilveren gordels en gele baarden; en ze droegen allebei een zak met gereedschappen en een schop. Ze wipten naar binnen, zodra de deur zich opende – Bilbo verbaasde zich nauwelijks nog.

‘Wat kan ik voor jullie doen, beste dwergen?’ vroeg hij.

‘Kíli, uw dienaar!’ zei de een. ‘En Fíli,’ voegde de ander eraan toe en beiden namen met een zwaai hun blauwe kappen af en maakten een buiging.

‘Uw dienaar en die van uw familie!’ antwoordde Bilbo, die deze keer zijn manieren niet vergat.

‘Dwalin en Balin zijn er al, zie ik,’ zei Kíli. ‘Laten we ons bij de menigte voegen!’

Menigte, dacht meneer Balings. Dat bevalt me helemaal niet. Ik moet werkelijk even gaan zitten om weer tot mijn positieven te komen, en wat drinken. Hij had net een slokje genomen – in de hoek, terwijl de vier dwergen om de tafel zaten en over mijnen, goud en moeilijkheden met de aardmannen spraken en de verwoestingen door draken en een heleboel andere dingen waar hij niets van begreep, en ook niet wilde begrijpen, omdat ze te avontuurlijk klonken – toen *tingelingeling*, zijn bel opnieuw klonk, alsof een of andere ondeugende, kleine hobbitjongen probeerde de knop eraf te trekken.

‘Iemand aan de deur!’ zei hij, met knipperende ogen.

‘Vier, zou ik zeggen, zo te horen,’ zei Fíli. ‘Bovendien hebben we ze in de verte achter ons aan zien komen.’

De arme kleine hobbit ging in de hal zitten en legde zijn hoofd in zijn handen en vroeg zich af wat er was gebeurd, en wat er te gebeuren stond, en of ze allemaal zouden blijven eten. Toen klonk de bel luider dan ooit, en hij moest naar de deur rennen. Het waren er helemaal geen vier, het waren er VIJF. Er was nog een dwerg bijgekomen, terwijl hij in de hal had zitten nadenken. Hij had de deurknop nog niet omgedraaid of ze waren allemaal binnen en bogen en zeiden één voor één ‘uw dienaar’. Dori, Nori, Ori, Oín en Glóin waren hun namen; en weldra hingen er twee purperen kappen, een grijze kap, een bruine kap en een witte kap aan de kapstok en marcheerden ze weg met hun brede handen in hun gouden en zilveren gordels gestoken om zich bij de anderen te voegen. Het was al bijna een menigte geworden. Sommigen vroegen om bier en anderen om